

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 58 a och 58 b § i lagen om smittsamma sjukdomar

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om smittsamma sjukdomar ändras.

För att förhindra spridningen av covid-19-epidemin har förplägnadsrörelsers verksamhet i enlighet med temporära bestämmelser i lagen om smittsamma sjukdomar och en förordning av statsrådet som utfärdats med stöd av dem begränsats för tiden 1 mars–30 juni 2021.

Genom en ändring av lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet ska förplägnadsrörelserna hållas stängda för kunder under perioden 9–28 mars 2021 i de områden som anges genom förordning av statsrådet för att förhindra spridning av den smittsamma sjukdomen.

Enligt förslaget ska det genom förordning av statsrådet som utfärdas med stöd av de temporära bestämmelserna i lagen om smittsamma sjukdomar kunna föreskrivas om mer omfattande begränsningar som gäller förplägnadsrörelsernas öppet- och serveringstider samt antalet kundplatser i och användning av deras utrymmen inomhus än för närvarande.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft senast den 29 mars 2021.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	4
2.1 De begränsningar som föreskrivs i lagen om smittsamma sjukdomar och med stöd av den.....	4
2.2 Stängning av förplägnadsrörelser enligt lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet	8
2.3 Epidemiläget	8
2.4 Förplägnadsrörelsernas roll i spridningen av covid-19-epidemin.....	9
2.5 Bedömning av nuläget.....	11
3 Målsättning	13
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	14
4.1 Förslagen.....	14
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	15
5 Bestämmelser på lägre nivå än lag	16
6 Ikraftträdande.....	17
7 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	17
LAGFÖRSLAG	21
Lag om ändring av 58 a och 58 b § av lagen om smittsamma sjukdomar	21
BILAGA	24
PARALLELLTEXT	24
Lag om ändring av 58 a och 58 b § av lagen om smittsamma sjukdomar	24

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

I Kina utbröt i början av 2020 en epidemi av den smittsamma sjukdomen covid-19, som orsakas av ett nytt coronavirus. Sjukdomen spred sig snabbt utanför Kina till nästan alla länder i världen. Till 1 § i statsrådets förordning om smittsamma sjukdomar (146/2017) fogades den 14 februari 2020 till förteckningen över allmänfarliga smittsamma sjukdomar vid sidan av SARS och MERS en annan svår infektion som orsakas av en ny typ av coronavirus (373/2020). Världshälsoorganisationen WHO klassade coronavirusepidemin som en pandemi den 11 mars 2020.

Den första vågen av coronavirusepidemin började i Finland i mars 2020. Efter detta införde Finland snabbt en helhet av restriktioner som grundade sig på rekommendationer, lagstiftning under normala förhållanden och beredskapslagstiftning. Statsrådet konstaterade den 16 mars 2020 i samverkan med republikens president att undantagsförhållanden i enlighet med 6 § i beredskapslagen (1552/2011) råder i Finland på grund av coronavirusläget.

I slutet av mars bereddes i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006) skyndsamt en temporär 3 a § (153/2020), med stöd av vilken nästan alla förplägnadsrörelser var stängda för kunder under perioden 4 april–31 maj 2020.

Statsrådet fattade den 6 maj 2020 ett principbeslut om en plan för en hybridstrategi för hantering av coronakrisen. I enlighet med hybridstrategin övergick man på ett kontrollerat sätt från omfattande restriktioner till allt mer riktade åtgärder och mot tillämpning av hybridstrategins princip om att testa, spåra, isolera och behandla. Målet har varit att med hjälp av hybridstrategin effektivt kunna bromsa epidemin på ett sätt som i så liten utsträckning som möjligt ingriper i de grundläggande fri- och rättigheterna. Statsrådet konstaterade den 15 juni 2020 att epidemin kan fås under kontroll med myndigheternas normala befogenheter och att det i landet inte längre råder undantagsförhållanden.

Genom en temporär ändring (400/2020) av lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) och genom den statsrådsförordning (401/2020) som utfärdades med stöd av ändringen möjliggjordes redan före detta från och med den 1 juni 2020 ett hälsosäkert öppnande av restaurangerna så att det för förplägnadsverksamheten fastställdes hygienkrav och andra krav samt sådana begränsningar i fråga om antalet kundplatser, öppettider och serveringstider som anges i förordningen. Den nämnda förordningen ändrades flera gånger med iakttagande av epidemiläget. De temporära bestämmelserna gällde till och med den 31 oktober 2020.

Till följd av att giltighetstiden för den temporära lagen upphörde utfärdades i lagen om smittsamma sjukdomar nya bestämmelser om begränsningar av förplägnadsverksamhet (727/2020) för tiden 1 november 2020–28 februari 2021. De nu gällande bestämmelser i lagen om smittsamma sjukdomar som temporärt begränsar förplägnadsrörelsernas verksamhet (165/2021) är i kraft under perioden 1 mars–30 juni 2021.

På grund av det försämrade epidemiläget konstaterade statsrådet den 1 mars 2021 i samverkan med republikens president att det i landet råder sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § i beredskapslagen. Statsrådet har bedömt att myndigheternas normala befogenheter inte är tillräckliga till alla delar.

I anslutning till detta godkände riksdagen den 8 mars 2021 regeringens proposition RP 22/2021 rd. Enligt den temporära 3 a § (184/2021) i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet som ingår i den propositionen ska förplägnadsrörelser med tillhörande utrymmen inomhus och utomhus under en pandemi som till sina verkningar kan jämföras med en synnerligen allvarlig storolycka hållas stängda för kunder i de områden där detta är nödvändigt för att förhindra spridning av den smittsamma sjukdomen. Bestämmelsen gäller under perioden 9–28 mars 2021 och den gäller inte personalrestauranger eller förplägnadsrörelser försäljning av sådan mat eller dryck som avnjuts någon annanstans.

Syftet med förslaget är att effektivisera myndigheternas normala befogenheter för att förhindra spridningen av epidemin i förplägnadsrörelser. I praktiken kan förplägnadsrörelsernas verksamhet och kontakterna mellan människor i dem enligt förslaget begränsas i större utsträckning än tidigare på det sätt som epidemilaget förutsätter, i synnerhet efter det att stängningen av förplägnadsrörelserna i de områden där detta är aktuellt har upphört. Målet är att begränsningarna av förplägnadsrörelsernas verksamhet stegvis ska kunna slopas efter detta.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet och vid beredningen har man samarbetat med arbets- och näringsministeriet, representanter för dem som svarar för regionförvaltningsverkens tillsyn, Turism- och Restaurangförbundet rf och Servicefacket PAM rf.

Yttrande i ärendet har begärts av Ålands landskapsregering. Landskapsregeringen anser att de föreslagna begränsningarna är oskäligt omfattande också med tanke på att det i landskapet inte har konstaterats ett enda smittfall som kan härledas till förplägnadsrörelser.

Andra utlåtanden har inte begärts. I enlighet med anvisningen för hörande vid författningsberedning har man avstått från att begära skriftliga utlåtanden om förslaget, eftersom propositionen har beretts under undantagsförhållanden och lagens ikraftträdande brådskar.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 De begränsningar som föreskrivs i lagen om smittsamma sjukdomar och med stöd av den

Enligt 58 a § 1 mom. i den gällande lagen om smittsamma sjukdomar ska den som utövar förplägnadsverksamhet, utöver vad som föreskrivs i livsmedelslagen och i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland, för att förhindra spridning av en allmänfarlig smittsam sjukdom se till att förplägnadsrörelsens lokaler och ytor rengörs och att kunderna har möjlighet att rengöra händerna samt ge kunderna instruktioner om hur man ska hålla ett tillräckligt avstånd och rengöra händerna. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om rengöring av förplägnadsrörelsens lokaler och ytor, om ordnande av möjlighet att rengöra händerna samt om de instruktioner som ska ges kunderna.

Den som bedriver förplägnadsverksamhet ska enligt paragrafens 2 mom. för att förhindra spridning av en allmänfarlig smittsam sjukdom se till att kundernas vistelse ordnas tillräckligt glest och att kundplatserna är belägna tillräckligt långt från varandra. Om det är nödvändigt för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom, ska närmare bestämmelser om de skyldigheter som i det ifrågavarande området gäller kundernas vistelse och placeringen av kundplatser i en förplägnadsrörelse och de krav som gäller antalet kundplatser inomhus och utomhus utfärdas genom förordning av statsrådet. Utöver detta får genom förordning av statsrådet antalet kunder i en förplägnadsrörelse vars huvudsakliga förplägnadsverksamhet består av att mot betalning erbjuda allmänheten alkoholdrycker i en livsmedelslokal enligt livsmedelslagen eller

enligt motsvarande lagstiftning i landskapet Åland begränsas med högst 50 procent av det största antal kunder eller personer som anges i det i 18 § i alkohollagen (1102/2017) eller i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland avsedda serveringstillståndet för utrymmena eller delen av utrymmena eller, om förplägnadsrörelsen inte har serveringstillstånd, i en projektbeskrivning som har godkänts i enlighet med de bestämmelser om byggnaders brandsäkerhet som har utfärdats med stöd av 117 b § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och de bestämmelser om säkerhet vid användning av byggnader som har utfärdats med stöd av 117 d och 117 k § i den lagen eller i enlighet med motsvarande lagstiftning i landskapet Åland. Antalet kunder hos andra förplägnadsrörelser får genom förordning begränsas med högst 25 procent av det största antalet kunder eller personer som avses i ovannämnda bestämmelser. I paragrafens 2 mom. anges också att om förplägnadsrörelsens huvudsakliga förplägnadsverksamhet varierar vid olika tidpunkter, tillämpas på verksamheten vid respektive tidpunkt den begränsning som gäller för det slag av förplägnadsverksamhet som bedrivs vid tidpunkten i fråga. Närmare bestämmelser om begränsningarna av antalet kunder och om hur begränsningarna ska riktas får även utfärdas genom förordning av statsrådet.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs det om förkortade öppet- och serveringstider. Bestämmelser om de begränsningar som gäller förplägnadsrörelserns öppettider mellan klockan 23 och klockan 5 och servering av alkoholdrycker mellan klockan 22 och klockan 9 får utfärdas genom förordning, om det är nödvändigt för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom och åtgärderna för rengöring av förplägnadsrörelsens lokaler och ytor, hygienanvisningarna, ordnandet av kundplatserna och andra åtgärder inte är tillräckliga för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom. Genom förordning av statsrådet får det också utfärdas bestämmelser om i vilka slag av förplägnadsrörelser begränsningarna ska iakttas.

Enligt paragrafens 4 mom. ska de begränsningar som med stöd av 2 och 3 mom. föreskrivs genom förordning av statsrådet vara nödvändiga för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom inom varje område samt i sådana förplägnadsrörelser som begränsningarna gäller.

Vidare ska enligt paragrafens 5 mom. den som utövar förplägnadsverksamhet göra upp en skriftlig plan för hur rörelsen genomför de skyldigheter och begränsningar som föreskrivs i fråga om dess verksamhet och användningen av rörelsens utrymmen inomhus och utomhus. Planen ska på begäran visas upp för regionförvaltningsverket och för den polis som utövar tillsyn enligt 11 § i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet eller enligt motsvarande lagstiftning i landskapet Åland. Planen, med undantag av personuppgifter som ingår i den, ska hållas framlagd för kunderna i förplägnadsrörelsen. Närmare bestämmelser om innehållet i planen för genomförande av skyldigheterna och begränsningarna och om hur planen ska göras upp och hållas framlagd utfärdas genom förordning av statsrådet.

Begränsningarna av antalet kunder samt öppettiderna och tiderna för servering av alkoholdrycker gäller enligt paragrafens 6 mom. inte personalrestauranger eller förplägnadsrörelserns försäljning av sådan mat eller dryck som avnjuts någon annanstans. I paragrafens 7 mom. finns även en undantagsbestämmelse om att begränsningarna av öppettiderna inte gäller förplägnadsrörelser på fartyg och luftfartyg i trafik mellan Finland och utlandet eller i trafik utomlands eller förplägnadsrörelser i anslutning till en distributionsstation för flytande bränsle.

I den gällande 58 b § i lagen om smittsamma sjukdomar föreskrivs det om regionförvaltningsverkets befogenhet att övervaka fullgörandet av de skyldigheter och iakttagandet av de begränsningar som det föreskrivs om i 58 a § och i bestämmelser som utfärdats med stöd av den, om verkets befogenhet att meddela förelägganden för att avhjälpa brister och missförhållanden och

om verkets befogenhet att bestämma att förplägnadsrörelsens förplägnadsverksamhet omedelbart ska avbrytas och att rörelsen ska hållas stängd för kunder högst en månad samt om polisens handräckning. Vidare ska statsrådet enligt paragrafen noggrant följa upp huruvida förutsättningarna för begränsningar fortsatt föreligger. Om förutsättningarna inte längre uppfylls, ska statsrådet utan dröjsmål vidta åtgärder för upphävande av 58 a § och de bestämmelser som hänför sig till den.

I 2 § i statsrådets förordning om temporär begränsning av förplägnadsrörelsers verksamhet i syfte att förhindra spridning av en smittsam sjukdom (166/2021), som utfärdats med stöd av 58 a § i lagen om smittsamma sjukdomar, föreskrivs det om de allmänna skyldigheter för en utövare av förplägnadsverksamhet som gäller de instruktioner som ska ges kunderna samt ordnande av handhygien och rengöring av ytor och föremål som kunderna kommer i kontakt med. I förordningens 3 § föreskrivs det om skyldigheterna i anslutning till kunders vistelse och placering och i synnerhet om att alla kunder i förplägnadsrörelsen ska ha en egen sittplats vid ett bord eller en motsvarande plan yta. Enligt den ändring som trädde i kraft den 5 mars 2021 ska förplägnadsrörelser ordna sin verksamhet inomhus så att kunderna instrueras att i regel sitta på sina platser. Bestämmelsen begränsar kundernas rörelsefrihet i restauranger och således antalet sociala kontakter och deras natur och den tillämpas även på områden där epidemiläget är på basnivå och därmed också under den tid som den stängning som avses i 3 a § i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet är i kraft.

I 4 § i den nämnda förordningen föreskrivs det om vilka landskap den i paragrafen avsedda begränsningen av antalet kundplatser gäller. Inne i eller i en del av en sådan förplägnadsrörelse belägen i ett landskap som nämns i paragrafen, vars huvudsakliga förplägnadsverksamhet är att mot betalning erbjuda allmänheten alkoholdrycker i en livsmedelslokal som avses i livsmedelslagen (23/2006), får det samtidigt vistas högst hälften av det i 58 a § 2 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar avsedda högsta antalet kunder eller personer enligt serveringstillståndet eller projektbeskrivningen. Inne i eller i en del av andra än ovan avsedda förplägnadsrörelser belägna i ett av de nämnda landskapen får det vistas högst tre fjärdedelar av det antal kunder eller personer som avses i det momentet.

I förordningens 5 § 1 mom. fastställs det att i förplägnadsrörelser som är belägna i de landskap som räknas upp i momentet ska serveringen av alkoholdrycker avslutas senast klockan 22, och rörelsen får hållas öppen för förplägnadsverksamhet för kunder från klockan 5 till klockan 23.

Enligt paragrafens 2 mom. ska i förplägnadsrörelser som är belägna i de landskap som räknas upp i momentet serveringen av alkoholdrycker avslutas senast klockan 22. I sådana förplägnadsrörelser som är belägna i de nämnda landskapen, vars huvudsakliga förplägnadsverksamhet är att mot betalning erbjuda allmänheten alkoholdrycker i en livsmedelslokal som avses i livsmedelslagen, får rörelsen hållas öppen för förplägnadsverksamhet för kunder från klockan 24 till klockan 23 och i andra än ovan avsedda förplägnadsrörelser får rörelsen hållas öppen från klockan 1 till klockan 24.

I paragrafens 3 mom. fastställs det att i en sådan förplägnadsrörelse belägen annanstans än i ett landskap som nämns i 1 eller 2 mom., vars huvudsakliga förplägnadsverksamhet är att mot betalning erbjuda allmänheten alkoholdrycker i en livsmedelslokal som avses i livsmedelslagen, ska serveringen av alkoholdrycker avslutas senast klockan 24, och rörelsen får hållas öppen för förplägnadsverksamhet för kunder från klockan 2 till klockan 1. I andra förplägnadsrörelser än sådana som är avsedda för servering av alkoholdrycker och som är belägna i ett landskap som nämns ovan ska serveringen av alkoholdrycker avslutas senast klockan 24, och öppettiden är inte begränsad.

Enligt social- och hälsovårdsministeriets handlingsplan för genomförande av hybridstrategin (Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2020:26) delas lägesbilden av covid-19-epidemin in i tre faser: basnivå, accelerationsfas och samhällspridning. I handlingsplanen föreslås principer i enlighet med vilka de regionala och riksomfattande rekommendationerna och begränsningarna ska riktas på ett ändamålsenligt sätt i de olika faserna. Införandet av rekommendationer och begränsningar förutsätter en övergripande bedömning där besluten övervägs med avseende på de epidemiologiska, sociala och ekonomiska effekterna och i förhållande till de grundläggande fri- och rättigheterna.

1. Basnivån motsvarar Finlands läge i mitten av sommaren 2020.

- a. låg incidens av smitta
- b. låg andel smitta av inhemskt ursprung.

2. I accelerationsfasen

- a. har incidensen av regional smitta ökat:
 - omfattningen av antalet fall under 7 dygn $> 6\text{--}15/100\ 000$ invånare och
 - omfattningen av antalet fall under 14 dygn $> 10\text{--}25/100\ 000$ invånare
- b. andelen positiva tester är > 1 procent
- c. tidvis förekommer lokala och regionala smittkedjor
- d. smittkällorna är dock huvudsakligen spårbara
- e. behovet av sjukhusvård kan mötas utan specialåtgärder.

3. I samhällspridningen

- a. smitta sprids regionalt eller mer omfattande bland befolkningen:
 - omfattningen av antalet fall under 7 dygn $> 12\text{--}25/100\ 000$ invånare och
 - omfattningen av antalet fall under 14 dygn $> 18\text{--}50/100\ 000$ invånare
- b. den dagliga tillväxthastigheten av fall är > 10 procent
- c. andelen positiva tester är > 2 procent
- d. under hälften av smittkällorna kan spåras
- e. behovet av sjukhusvård och intensivvård ökar kraftigt.

Indelningen baserar sig både på de ovannämnda objektiva kriterierna och på sjukvårdsdistriktens egna bedömningar av huruvida epidemin kan hanteras på den nuvarande nivån eller om man för att förhindra spridning av epidemin även enligt områdets egen uppfattning ska ta i bruk effektiviserade åtgärder.

De begränsningar som genom förordning av statsrådet fastställts i de olika landskapen har beretts så att Institutet för hälsa och välfärd regelbundet lämnar social- och hälsovårdsministeriet sin officiella bedömning av vilka landskap det bedömer befinna sig i epidemins accelerations- eller samhällspridningsfas eller på basnivå. De strängaste begränsningarna i förordningen gäller landskap i accelerations- och samhällspridningsfasen och de lindrigaste begränsningarna landskap på basnivå.

Begränsningarna av förplägnadsrörelser har i alla faser av epidemin haft samband med den helhet som regeringens andra åtgärder utgör. Åtgärderna enligt handlingsplanen för hybridstrategin

har särskilt efter det att epidemin började accelerera i december effektiviserats, men begränsningarna av förplägnadsverksamheten har inte kunnat utökas i de områden som redan befinner sig i samhällsspridningsfasen.

2.2 Stängning av förplägnadsrörelser enligt lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet

Till lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006) fogades genom lag (184/2021) temporärt en ny 3 a § som är i kraft till och med den 28 mars 2021. I paragrafen föreskrivs om temporär begränsning av förplägnadsrörelsernas öppethållning för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom. Förplägnadsrörelser med tillhörande utrymmen inomhus och utomhus ska hållas stängda för kunder under en pandemi som till sina verkningar kan jämföras med en synnerligen allvarlig storolycka i de områden där detta är nödvändigt för att förhindra spridning av den smittsamma sjukdomen. Kompletterande bestämmelser om de områden som avses ovan utfärdas genom förordning av statsrådet som ska meddelas riksdagen. I statsrådets förordning (185/2021) anges de områden där det är nödvändigt att stänga förplägnadsrörelser.

2.3 Epidemiläget

En lägesbild av covid-19-epidemin och i synnerhet virusvarianternas inverkan på spridningen av epidemin har beskrivits i regeringens proposition RP 22/2021 rd (avsnitt 3.1 Lägesbild), som lämnades till riksdagen den 1 mars 2021. Nedan beskrivs de uppdaterade uppgifter som kommit till lägesbilden.

Covid-19-epidemin har accelererat kraftigt sedan början av februari 2021. Redan nu försvåras smittspårningen av det stora antalet smittade och klustren som sprids snabbt, och i smittspårningen är just snabbheten avgörande för att man ska kunna bryta smittkedjorna.

Enligt de senaste uppgifterna konstaterades det vecka 9 (1–7.3) sammanlagt över 4 100 nya fall, vilket är över 150 fler än veckan innan. Antalet smittade under de två senaste veckorna är det största antal som i Finland rapporterats under hela epidemin.

Nya fall konstateras både i och utanför kända smittkedjor. Viruset förekommer hos befolkningen i hela Finland. Under de senaste veckorna har man gått och testat sig klart oftare än vid årsskiftet, men andelen positiva tester av alla analyserade tester har ändå ökat i och med att antalet fall ökat. Av samtliga nya smittfall i hela landet har smittkällan gått att utreda i en stor del, ca 59 procent, av fallen. Flest smittor konstateras hos personer i arbetsför ålder, för närvarande i synnerhet hos unga vuxna.

På riksnivå har belastningen på sjukhusvården ökat under de senaste veckorna. Även behovet av intensivvård har ökat under de senaste två veckorna, särskilt i Nyland. Den 5 mars 2021 vårdades sammanlagt 245 patienter på sjukhus, och av dessa var 39 i intensivvård. Institutet för hälsa och välfärds modellprognos som gjordes vecka 8 visar att antalet nya vårdperioder för närvarande ökar med cirka 20 procent per vecka i fråga om såväl vården på vårdavdelningar som intensivvården. Procentuellt sett har ökningen tilltagit betydligt sedan början av året. Till denna del bör det noteras att effekterna av åtgärderna för att förhindra spridningen av epidemin syns i behovet av sjukhusvård med fördröjning.

I synnerhet i Nyland och Egentliga Finland har andelen smittfall som orsakats av mer smittsamma varianter av coronaviruset ökat klart. Inom många områden har man ändå lyckats

bromsa spridningen av epidemin. Eftersom viruset dock förekommer i hela landet, är en motsvarande snabb regional acceleration av epidemiläget möjlig om restriktionerna inte är tillräckligt täckande.

I början är det svårt att upptäcka förekomsten av virusvarianter och en ökning av virusvarianternas andel av smittfallen. Inom några veckor – vid en tidpunkt som är svår att förutse – kommer virusvarianternas andel av smittfallen dock att framhävas och bidra till att epidemin accelererar desto mer ju större antalet smittade är till följd av antalet kontakter.

Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt har nu rapporterat att två tredjedelar av de nya fall av coronavirussmitta som konstaterats inom sjukvårdsdistriktets område redan orsakas av virusvarianten B.1.1.7. Detta förklarar sannolikt till en del epidemins kraftiga regionala acceleration under de senaste veckorna.

Även Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt rapporterar att virusvarianten B.1.1.7 ökat klart bland de nya fallen (närmare 50 procent av de nya fallen vecka 8). Ett litet antal fall har redan konstaterats i alla sjukvårdsdistrikt.

För att förhindra att epidemin accelererar är det av största vikt att man i detta läge inför mer omfattande restriktioner än tidigare. På detta sätt kan man förhindra att epidemin accelererar till följd av den ökade spridningen av virusvarianter.

2.4 Förplägnadsrörelsernas roll i spridningen av covid-19-epidemin

Förplägnadsrörelsernas roll när det gäller spridningen av epidemin har på motsvarande sätt som i denna proposition beskrivits i den regerings proposition RP 22/2021 rd som har beretts samtidigt.

Besök i förplägnadsrörelser har i flera undersökningar konstaterats medföra en betydande risk för spridning av covid-19. Enligt en analys som utnyttjar amerikansk mobildata och som publicerades i den vetenskapliga tidskriften Nature i november 2020 utgör förplägnadsrörelser en av de mest betydande kontaktpunkterna för människor och sprider således smitta mycket effektivt. Enligt en annan undersökning som omfattar uppgifter från 41 länder och som publicerades i den vetenskapliga tidskriften Science i februari 2021 kan stängning eller betydande begränsning av förplägnadsrörelser och andra verksamheter med hög risk för smittspridning som en ensam åtgärd bromsa spridningen av epidemin med 31 procent. Minskningen är nästan lika stor som den som kan uppnås genom omfattande restriktioner som tillåter endast nödvändig serviceverksamhet såsom livsmedelsaffärer och apotek att hålla öppet. Begränsningar av förplägnadsverksamhet, det vill säga begränsningar av en enda bransch, kan med andra ord grovt uppskattat ha effekter som motsvarar även omfattande begränsningar som gäller flera branscher.

Enligt de uppgifter som den europeiska smittskyddsmyndigheten ECDC samlat in i september 2020 har sammanlagt 25 EU-medlemsländer stängt förplägnadsrörelser som en del av åtgärderna för att bekämpa covid-19. Enligt de uppgifter som EU-medianätverket samlat in har förplägnadsrörelser i januari 2021 varit stängda i 18 EU-länder, utöver vilket 9 EU-länder kraftigt begränsar förplägnadsrörelsernas verksamhet. Av länderna i Finlands närområde har Danmark helt stängt förplägnadsrörelserna, Norge har stängt dem helt regionalt eller begränsat verksamheten och Sverige och Estland har liksom Finland begränsat serveringen och öppettiderna.

Förplägnadsrörelserna i Finland var stängda under våren 2020, och deras serverings- och öppettider samt antalet kundplatser har begränsats regionalt enligt epidemiläget hösten 2020 och i

början av 2021. Trots hygienåtgärder och begränsningar har det i januari–februari 2021 konstaterats flera omfattande smittkedjor och exponeringssituationer som fått sin början i förplägnadsrörelser och där nästan alla personer som besökt förplägnadsrörelsen har smittats. Risken har varit störst i de förplägnadsrörelser där servering av alkoholdrycker utgör en stor del av inkomsterna, men smittfall har konstaterats också i förplägnadsrörelser som i huvudsak fokuserar på matservering. Det är möjligt att det faktum att en smittsammare virusvariant blivit vanligare har ökat smittrisken ytterligare i förplägnadsrörelser och andra utrymmen där den vuxna befolkningen möts och samlas.

Enligt de meddelanden som Institutet för hälsa och välfärd fått av sjukvårdsdistrikten har det under veckorna 1–8 hittills (3.3.2021) konstaterats sammanlagt 72 exponeringssituationer, där man i fråga om minst 10 personer har kunnat påvisa att de exponerats i en förplägnadsrörelse. Det faktiska antalet exponerade är betydligt större, eftersom antalet mer begränsade exponeringssituationer är stort, och ofta kan endast personer i det egna sällskapet namnges/identifieras som exponerade, inte andra kunder som inte känner varandra.

Antalet rapporterade smittfall som kan härledas till förplägnadsrörelser är sammanlagt 515, i huvudsak i sjukvårdsdistrikt i accelerations- och samhällsspridningsfasen. I Södra Karelen, Södra Österbottens, Mellersta Österbottens, Kymmenedalens, Norra Savolax och Kajanalands sjukvårdsdistrikt har det inte rapporterats några smittfall under perioden i fråga. I fråga om Vasa saknas det delvis uppgifter.

Enligt de uppgifter som Helsingfors stads epidemiologiska enhet samlat in inom Helsingfors stads område har de exponeringssituationer som kan härledas till förplägnadsrörelser uppgått till 75 stycken under de första fyra veckorna av 2021, och av dessa situationer har 40 varit i restauranger och 35 i barer.

En del av exponeringarna har lett till omfattande smittkedjor. I samband med en exponeringssituation som skett i en förplägnadsrörelse i Helsingfors konstaterades det att av 30 närvarande, som kom från sammanlagt fem olika sällskap, hade smittan spridits vidare till 24. I samband med en exponeringssituation i en annan förplägnadsrörelse hade smittan spridits vidare till nästan alla av de 20 exponerade. I huvudstadsregionen har det utöver de ovannämnda situationerna även förekommit ett stort antal mindre smittokluster i förplägnadsrörelser, men det har dock inte i alla exponeringssituationer konstaterats att smittan spridits vidare.

Även annanstans i Finland har smittkedjor konstaterats, bland annat i Södra Karelen, Kajanalands, Birkalands, Norra Savolax och Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt. I Mellersta Finlands sjukvårdsdistrikt konstaterades det efter en studentfest som ordnats i en förplägnadsrörelse att sammanlagt minst 100 personer smittats.

Liksom i fråga om antalet exponeringssituationer i förplägnadsrörelser är även antalet smittfall en avsevärd underskattning, vilket dels beror på bristande rapportering, dels på att smittkällan i cirka hälften av fallen inte kan utredas. I fråga om olika exponeringsmiljöer finns det dock stora skillnader beträffande hur lätt och tillförlitligt man kan identifiera smittkällan. På arbetsplatser och i läroanstalter är det relativt lätt, men i fråga om förplägnadsrörelser är det betydligt svårare, eftersom kundomsättningen är stor och besökarna inte bokförs. Det är sannolikt att en stor del av de exponeringar som de facto skett i förplägnadsrörelser förblir oupptäckta.

Utifrån de uppgifter som sjukvårdsdistrikten lämnat till Institutet för hälsa och välfärd är det svårt att bedöma i hur stor omfattning de smittkedjor som härrör från förplägnadsrörelser når ut bland befolkningen. Utifrån uppföljningsuppgifterna kan man dock uppskatta att smittfall som

härör från förplägnadsrörelser för närvarande står för en betydande del av de smittfall utanför hemmet som man kan förebygga med effektiva restriktioner.

Institutet för hälsa och välfärd följer upp exponeringar som hänför sig till coronaepidemin och fallen av coronasmitta enligt smittplats genom att en gång i veckan begära information av sjukvårdsdistrikten. Institutet samarbetar även med Helsingfors stad så att de smittspårings- och uppföljningsuppgifter som stadens epidemiologiska enhet samlat in kan analyseras direkt i ett elektroniskt system (systemet SAI).

Dessutom samlar Institutet för hälsa och välfärd in uppgifter om smittokluster och exponeringssituationer vid de samarbetsmöten med sjukvårdsdistrikten som hålls varje vecka och vid den dagliga kontakten med kommuner och sjukvårdsdistrikt.

Insamlandet av uppgifter om de exponeringar som skett och smittor som spridits i förplägnadsrörelser är utmanande, eftersom de som spårar smitta inte nödvändigtvis alltid informeras om var exponeringen har skett eller hur många närkontakter den smittade har haft. Dessutom får enheten för smittsamma sjukdomar i den kommun där en förplägnadsrörelse är belägen ofta inte kännedom om icke-ortsbor som smittats i förplägnadsrörelser och den smittade personens närmaste krets kan nog identifieras, men inte de som befunnit sig i samma utrymmen. Därmed kan alla exponerade inte spåras och smittspridningen inte heller kopplas till en viss förplägnadsrörelse.

Med beaktande av dessa utmaningar är det svårt att föra närmare statistik över de smittfall som kan härledas till restauranger, och det är inte möjligt att göra en kontinuerlig jämförelse enligt sjukvårdsdistrikt vad gäller de exponeringar som skett eller smittor som spridits i förplägnadsrörelser.

2.5 Bedömning av nuläget

Statsrådet har i sitt principbeslut av den 26 januari 2021 förordat att social- och hälsovårdsministeriet ska komplettera handlingsplanen för genomförande av hybridstrategin, bland annat på grund av det hot som de nya virusvarianterna utgör. I kompletteringen av handlingsplanen beskrivs tre åtgärdsnivåer vars syfte är att förhindra att epidemin accelererar och i synnerhet att de nya virusvarianterna sprids.

Finland har i februari befunnit sig på nivå 1, där det rekommenderas att begränsningarna i områdena bör hållas på åtminstone nuvarande nivå tills omfattningen av virusvarianternas utbredning och effekten av de åtgärder som vidtagits för att förhindra spridningen har kunnat utvärderas ytterligare. Likaså har det i alla områden som befinner sig i samhällsspridningsfasen varit motiverat att fullt ut vidta alla åtgärder som finns att tillgå i samhällsspridningsfasen, för att förhindra en snabb acceleration av epidemin. Åtgärdena innefattar till exempel distansarbete i maximal utsträckning, en så omfattande rekommendation som möjligt om användningen av munskydd, stängning av offentliga lokaler och distansundervisning på andra stadiet och i högskolor.

Den 22 februari 2021 trädde de ändringar (147/2021) av lagen om smittsamma sjukdomar i kraft som stärker kommunernas och regionförvaltningsverkens möjligheter att vidta förebyggande och snabba åtgärder för att förhindra spridningen av coronaviruset. För närings- och hobbyverksamhet har det föreskrivits allmänna hygienkrav och skyldigheter för kunder att upprätthålla tillräckliga avstånd, och utrymmen kan i yttersta fall stängas för två veckor åt gången. Metoderna har delats in i enlighet med handlingsplanen för hybridstrategin så att skyldigheterna och begränsningarna kan skärpas om de tidigare åtgärdena inte är tillräckliga.

Statsrådet har den 25 februari 2021 fattat ett principbeslut om övergång till nivå två enligt den kompletterande handlingsplanen för genomförandet av hybridstrategin: <https://valtioneuvosto.fi/sv/-/1271139/nu-overgar-man-till-foljande-atgardsniva-i-bekampningen-av-coronaviruset-tillaggsatgarder-infors-i-flera-regioner>

Samtidigt har det för att förhindra spridningen av den smittsamma sjukdomen dessutom vidtagits flera sådana omfattande åtgärder enligt handlingsplanen och den kompletterande handlingsplanen för genomförandet av hybridstrategin som gäller andra livsområden och näringsgrenar och som har samband med att man vid bekämpningen av epidemin har övergått till nivå 2. Virusvarianterna ökar regionalt och kvantitativt så kraftigt att det krävs omedelbara åtgärder för att förhindra spridningen av epidemin. Målet med de fastställda åtgärderna är en snabb och kraftig minskning av närkontakter.

Liksom det har konstaterats ovan har man inte heller i detta epidemiläge kunnat skärpa de begränsningar av förplägnadsverksamheten som anges i lagen om smittsamma sjukdomar i epidemins accelerations- och samhällsspridningsfas så att kontakterna mellan människor också till denna del minskas effektivt.

På grund av det försämrade epidemiläget konstaterade statsrådet den 1 mars 2021 i samverkan med republikens president att det i landet råder sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § i beredskapslagen. Statsrådet bedömde i samband med detta att myndigheternas normala befogenheter inte är tillräckliga till alla delar.

Den 5 mars 2021 överlämnade statsrådet till riksdagen förordningar om ibruktagnings befogenheter i enlighet med 86 och 88 § i beredskapslagen (hälso- och sjukvård) samt 106 och 107 § i beredskapslagen (statsförvaltningens kommunikation och myndigheternas befogenheter).

En regeringsproposition med förslag till lag om temporär ändring av lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (RP 22/2021 rd), som gäller en effektiv begränsning av förplägnadsverksamheten, överlämnades den 1 mars 2021, lagförslaget godkändes av riksdagen den 8 mars 2021 och lagen trädde i kraft den 9 mars 2021 (184/2021). Genom statsrådets förordning av den 8 mars 2021 (185/2021) stängdes förplägnadsrörelsernas utrymmen således för kunder fram till och med den 28 mars 2021 i de områden där det är nödvändigt för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom.

Institutet för hälsa och välfärd har senast i sitt utlåtande den 3 mars 2021 bedömt att det i och med att covid-19-epidemin nu accelererar kraftigt och virusvarianten sprider sig i stor omfattning är en nödvändig och proportionerlig åtgärd att helt och hållet, med undantag av försäljning av mat för avhämtning eller leverans, stänga förplägnadsrörelserna inom de sjukvårdsdistrikt där epidemin är i samhällsspridningsfasen och accelerationsfasen för en period på minst tre veckor, för att på ett övergripande sätt minska antalet kontakter och skydda befolkningens liv och hälsa.

En nedstängning på tre veckor kan enligt institutet vara en alltför kort tidsperiod för att bromsa epidemin. Långvariga restriktioner kan vara motiverade i de områden där det råder osäkerhet om hur epidemiläget utvecklas.

Syftet med åtgärden är att avvärja den allvarliga risk för att vi under de närmaste månaderna kommer att se ett ökat antal allvarliga sjukdomsfall med påföljande överbelastning av sjukvårds- och intensivvårdskapaciteten som virusvarianten för med sig. Detta kan medföra inte

bara att behandlingen av dem som smittats av coronaviruset äventyras utan också att behandlingen av dem som lider av andra sjukdomar fördröjs och att kvaliteten på vården avsevärt försämras.

Institutet bedömer att man nu måste sträva efter att förhindra spridningen av epidemin så effektivt, snabbt och med så små fördröjningar som möjligt. Såväl den epidemiologiska modelleringen som erfarenheterna från andra länder visar att den nuvarande situationen på några veckor kan bli så allvarlig i fråga om det ökade antalet fall att hälso- och sjukvården överbelastas på ett sätt som har mycket allvarliga följder.

Man har nu försökt bromsa ökningen av antalet smittfall genom att stänga förplägnadsrörelserna i tre veckor i den omfattning som föreskrivs genom förordning av statsrådet. Under mars månad följer statsrådet särskilt noga hur epidemiläget utvecklas och hur verkningsfulla alla begränsningsåtgärder är.

Efter att stängningen av förplägnadsrörelserna i de områdena där detta är aktuellt upphör den 28 mars 2021 är det mycket viktigt att säkerställa att kontakterna mellan människor och riskerna för spridning av epidemin inte ökar okontrollerat. Ännu i mars–april 2021 skyddar vaccinationerna inte i tillräcklig utsträckning alla de befolkningsgrupper där risken för allvarlig covid-19 är förhöjd. I synnerhet i en situation där epidemiläget inte har förbättrats nämnvärt kan det bli nödvändigt att ta till mer omfattande begränsningar än för närvarande i fråga om antalet kundplatser samt serverings- och öppettider för förplägnadsrörelserna.

3 Målsättning

Coronavirusepidemin kan fortgå långt in på detta år även om vaccineringen av befolkningen redan pågår. Spridningen av epidemin har förhindrats genom mål och åtgärder enligt regeringens hybridstrategi och handlingsplan, och en av dessa åtgärder är reglering och begränsning av förplägnadsverksamheten.

Förplägnadsrörelsernas verksamhet begränsas exceptionellt kraftigt under de pågående undantagsförhållandena, eftersom det nuvarande epidemiläget på ett par veckor kan bli så allvarligt i fråga om det ökade antalet fall att hälso- och sjukvården överbelastas på ett sätt som har mycket allvarliga följder.

Den ovannämnda stängningen av förplägnadsrörelser i de områden där detta är aktuellt upphör den 28 mars 2021. Konsekvenserna av stängningen och andra åtgärder kan ännu inte bedömas och därför måste man vara beredd på att ta i bruk effektivare åtgärder för att förhindra spridningen av covid-19-epidemin och i synnerhet virusvarianten än vad de gällande bestämmelserna i lagen om smittsamma sjukdomar för närvarande tillåter.

Det föreslås att statsrådet genom förordning ska kunna föreskriva mer omfattande begränsningar som gäller förplägnadsrörelsernas öppet- och serveringstider samt antalet kundplatser i och användning av deras utrymmen inomhus än de som för närvarande anges i 58 a § i lagen om smittsamma sjukdomar. För att det ska kunna föreskrivas om mer omfattande begränsningar ska det samtidigt föreskrivas om särskilda villkor som gäller hur allvarligt epidemiläget är och som ska uppfyllas.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 Förslagen

58 a §. *Temporär begränsning av förplägnadsrörelsers verksamhet i syfte att förhindra spridning av en smittsam sjukdom.* Enligt vad som föreslås ska till 2 mom. fogas en skyldighet för utövare av förplägnadsverksamhet att se till att inte bara kundernas vistelse utan också deras ankomst ordnas tillräckligt gles för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom och att spridningsrisken hålls så liten som möjligt. Närmare bestämmelser om de skyldigheter som gäller kundernas ankomst och vistelse samt undvikande av åtgärder som ökar spridningsrisken får i anslutning till dessa skyldigheter utfärdas genom förordning av statsrådet, om det är nödvändigt för att förhindra spridningen av en smittsam sjukdom. I praktiken kan de skyldigheter som gäller kundernas ankomst hänföra sig till en kontrollerad ankomst av kunder, exempelvis genom att kräva obligatorisk bordsreservering. Skyldigheten att undvika åtgärder som ökar spridningsrisken kan exempelvis ha samband med att man inte tillåter att kunder sjunger eller att man förhindrar högröstat tal genom att avstå från att spela musik. Enligt vad man för närvarande vet sprider sig coronaviruset effektivare vid högröstat tal och ropande än det gör vid tal i ett lugnare röstläge. Risken för spridning kan i sådana situationer vara hög, även om avståndet till den person som sprider viruset är flera meter.

Beroende på epidemiläget kan begränsningar av denna typ till sina verkningar ersätta sådana begränsningar med mer skadliga verkningar som allmänt begränsar antalet kundplatser samt serverings- och öppetider för förplägnadsrörelserna. De nämnda begränsningarna, liksom de gällande begränsningarna i anknytning till kundernas vistelse, inverkar praktiken i betydande grad på verksamheten hos de förplägnadsrörelser som främst fokuserar på samvaro eller främst serverar alkoholdrycker och i mindre utsträckning på exempelvis restaurangernas och kvällsrestaurangernas verksamhet.

I 2 mom. föreskrivs för närvarande om de största begränsningar i fråga om antalet kunder i förplägnadsrörelser som föreskrivs genom förordning. Enligt momentet får antalet kunder i förplägnadsrörelser vars huvudsakliga förplägnadsverksamhet består av att mot betalning erbjuda allmänheten alkoholdrycker i en livsmedelslokal enligt livsmedelslagen eller motsvarande lagstiftning i landskapet Åland begränsas med högst 50 procent under de förutsättningar som för närvarande anges i lagen. Enligt vad som föreslås ska den största möjliga begränsningen höjas till 67 procent. I fråga om andra förplägnadsrörelser får antalet kunder enligt momentet under de förutsättningar som för närvarande anges i lagen begränsas med högst 25 procent. Enligt vad som föreslås ska den största möjliga begränsningen höjas till 50 procent.

Enligt 3 mom. kan en förplägnadsrörelsens öppetider begränsas genom förordning mellan klockan 23 och klockan 5 under de förutsättningar som för närvarande anges i lagen, och enligt förslaget ska begränsningen av öppetiderna kunna börja redan tidigast klockan 18. Begränsningarna av serveringstiden kan under de förutsättningar som för närvarande anges i lagen gälla tiden mellan klockan 22 och klockan 9. Enligt förslaget kan begränsningen av tiderna för servering av alkoholdrycker börja redan tidigast klockan 17.

En förutsättning för att föreskriva begränsningar i fråga om kundplatser och serverings- och öppetider har redan tidigare varit att de ska vara nödvändiga för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom inom de områden och i de förplägnadsrörelser som begränsningarna gäller. En ytterligare förutsättning för att begränsningar ska kunna utfärdas i fråga om öppet- och serveringstider är enligt 3 mom. att åtgärderna för rengöring av förplägnadsrörelsens lokaler och ytor, hygienanvisningarna, ordnandet av kundplatserna och andra åtgärder inte är tillräckliga för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom. Vid beredningen

av statsrådsförordningarna har man tagit i bruk en indelning av restauranger i två grupper utgående från om förplägnadsrörelsens huvudsakliga förplägnadsverksamhet består av att erbjuda alkoholdrycker.

Vid planeringen av åtgärder för att förhindra spridningen av epidemin ska man utöver det regionala sjukdomsläget också beakta att befolkningen rör sig och att begränsningarna ska vara tydliga för både näringsidkare och kunder. De begränsningar av förplägnadsverksamheten som avses ovan har i statsrådsförordningarna i allmänhet utfärdats på landskapsnivå. Samma indelning har också använts när det föreskrivits om stängningen av förplägnadsrörelserna (185/2021). Tanken bakom detta är densamma som i 1 § i lagen om landskapsindelning (1159/1997), enligt vilken ett landskap är ett område som består av kommuner vilka bildar en ändamålsenlig helhet i funktionellt och ekonomiskt hänseende samt med tanke på planeringen av området. Även om den regionala basindelningen har utgått från landskapen, har man av grundad anledning kunnat avvika från den.

I 4 mom. föreslås en ytterligare förutsättning som gäller föreskrivandet av mer omfattande begränsningar av antalet kunder samt serverings- och öppettider än i nuläget. Det är möjligt att genom förordning föreskriva mer omfattande begränsningar än för närvarande endast om det på riksnivå är nödvändigt att förhindra spridningen av en smittsam sjukdom på grund av en snabb acceleration av epidemin eller om en virusvariant hotar att sprida sig och det inom området i fråga konstateras spridning av virusvarianter bland befolkningen eller sådana sjukdomskluster vars smittkedjor inte kan spåras på ett tillförlitligt sätt och som enligt en sakkunnigbedömning medför en betydande risk för spridning av nya smittor i området. I praktiken är det fråga om att mer omfattande begränsningar än för närvarande behövs i bekämpningen av epidemin på nivå 2, där risken att spridningen tilltar ökar i hela landet och där regionerna och kommunerna efter statsrådets förordande styrs att i omfattande utsträckning införa åtgärder för samhällsspridningsfasen. Till denna del gäller förutsättningen för det första det nationella epidemiläget och för det andra sjukdomsläget i området i fråga.

58 b §. *Tillsyn över förplägnadsrörelser och uppföljning av förutsättningar för begränsningar.* Det föreslås att det i 3 mom. tas in en hänvisning till det nya 58 a § 4 mom. Om det med stöd av den bestämmelsen har föreskrivits sådana begränsningar för förplägnadsverksamheten som inte längre är nödvändiga i vissa områden eller i den föreskrivna omfattningen, ska statsrådet utan dröjsmål vidta åtgärder för att ändra statsrådets förordning.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Ekonomiska konsekvenser

De allmänna konsekvenserna av de begränsningar som gäller förplägnadsverksamhet som det är fråga om i propositionen har beskrivits i regeringens propositioner RP 72/2020 rd, RP 139/2020 rd, RP 6/2021 rd och RP 22/2021 rd. I synnerhet i den sistnämnda propositionen beskrivs omfattningen av förplägnadsrörelsen och således hur begränsningarna riktas.

Vid tidpunkten för denna proposition finns det ungefär nio månaders erfarenhet av att tillämpa de bestämmelser som begränsar förplägnadsverksamheten. Företagens verksamhet påverkas förutom av begränsningarna också av konsumenternas allmänna osäkerhet i fråga om att köpa tjänster. Det är svårt att bedöma i vilken mån det finns ett orsakssamband mellan begränsningarna och företagens svåra ekonomiska situation. Därför är bland annat de gällande modellerna för företagsstöd inte baserade på begränsningarnas giltighetstid, utan på företagens svåra ekonomiska läge till följd av covid-19-epidemin.

De allmänna hygienkrav och krav på kundanvisningar som gäller för förplägnadsverksamheten inskränker inte längre näringsverksamheten i ekonomiskt hänseende i någon betydande utsträckning. Det kan också bedömas att det allmänna ekonomiska läget inom restaurangbranschen kommer att försämrats och antalet arbetslösa arbetssökande kommer att öka betydligt under våren till följd av nedstängningen inom förplägnadsverksamheten. Om epidemiläget inte hade försämrats avsevärt, skulle både företagets och kundernas verksamhet inom ramen för de begränsningar som hittills tillämpats ha varit ganska etablerad och de negativa förändringarna inte längre ha varit särskilt stora. De negativa konsekvenserna av den tidsbegränsade nedstängningen och av mer omfattande restriktioner som eventuellt följer efter den kommer att vara mycket betydande.

De ytterligare begränsningar som föreslås i propositionen ska enligt förslaget träda i kraft endast om förutsättningarna för att införa begränsningarna uppfylls. Propositionens ekonomiska konsekvenser beror således i avgörande grad också på det epidemiläge som råder i landet och områdena i slutet av mars. Konsekvenserna av begränsningarna väntas nu vara i högst några månader, eftersom epidemins säsongsvariation och de framskridande vaccinationerna förväntas förbättra läget när vi går mot sommaren.

Förslaget har fortfarande olika konsekvenser för förplägnadsrörelser beroende på om det är fråga om en restaurang, ett café, en bar, en nattklubb eller en matkiosk som i huvudsak serverar take away-mat.

Även de mest omfattande begränsningar som föreslås för caféerna möjliggör dagtid ganska normala öppettider också i fortsättningen, men maximiantalet kunder kan vara begränsat. Det kommer i praktiken att vara möjligt för restaurangerna att erbjuda kunderna endast lunchservering och normal servering under eftermiddagar, och också där kan maximiantalet kunder vara begränsat. Begränsningar av detta slag möjliggör i praktiken inte en lönsam näringsverksamhet. Näringsverksamhet är i praktiken inte möjlig för sällskapsrestauranger, pubar, barer eller nattklubbar, om serverings- och öppettiderna begränsas betydligt mer än för närvarande.

Konsekvenser för medborgarna

Med beaktande av det sätt på vilket viruset sprids är det fortfarande viktigt att minska den fysiska närheten mellan människor. Trots att det är mycket svårt att testa och på förhand fastställa vilken effekt enskilda begränsningar har på epidemins framfart och på ändringen i reproduktionstalet, bedöms hälsokonsekvenserna av de ytterligare begränsningarna inom förplägnadsverksamheten vara positiva. Enbart genom reglering som gäller förplägnadsrörelser kan man inte påverka spridningen av det virus som orsakar covid-19, men den är en nödvändig och behövlig del av de åtgärder som utgörs av begränsningar och förpliktelser som sträcker sig till olika områden i samhället.

Om förutsättningarna för att införa ytterligare begränsningar uppfylls är epidemiläget liksom för närvarande oroväckande. Till denna del väger de effekter som eftersträvas genom propositionen och som hänför sig till att förhindra en eventuellt förödande spridning av en smittsam sjukdom tyngre än de negativa konsekvenser som propositionen kan ha i ett dåligt epidemiläge.

5 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Enligt den föreslagna ändringen får det genom förordning av statsrådet utfärdas mer omfattande begränsningar för förplägnadsrörelserna när det gäller antalet kundplatser samt öppet- och serveringstider än för närvarande. Det ska enligt förslaget finnas särskilda förutsättningar för att föreskriva om mer omfattande begränsningar och dessa förutsättningar ska uppfyllas. Dessa

förutsättningar hänför sig till det nuvarande epidemiläget och till det epidemiläge som eventuellt råder i slutet av mars, då ytterligare begränsningar kan bli nödvändiga både på riksnivå och på regional nivå. Om ytterligare begränsningar då är nödvändiga inom vissa områden ska det föreskrivas att de träder i kraft senast den 29 mars 2021.

Utöver att det genom förordning endast får föreskrivas om sådana begränsningar som är nödvändiga för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom, ska statsrådet också noggrant följa upp huruvida de i 58 a § 2–4 mom. avsedda förutsättningarna för begränsningar fortsatt föreligger och om situationen kräver det utan dröjsmål vidta åtgärder för att upphäva eller ändra begränsningarna.

6 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft senast den 29 mars 2021.

7 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Riksdagens grundlagsutskott har behandlat de tidigare propositionerna om begränsning av förplägnadsverksamhet (RP 72/2020 rd, RP 139/2020 rd och RP 22/2021 rd) grundligt i sina utlåtanden GrUU 14/2020 rd, GrUU 31/2020 rd och GrUU 6/2021 rd.

De föreslagna temporära bestämmelserna om begränsningar för förplägnadsrörelser i fråga om hur många kunder som får vistas i lokalerna och om öppettider och serveringstider innebär ett ingrepp i grundlagens 18 § 1 mom. som tryggar näringsfriheten. Dessutom kan begränsningarna anses ha konsekvenser för det egendoms skydd som tryggas i 15 § i grundlagen. Förslaget har också kopplingar till den skyldighet att främja sysselsättningen som anvisas det allmänna i 18 § 2 mom. i grundlagen.

De tidsbegränsade åtgärder som nu föreslås kan under de rådande förhållandena införas som begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna, förutsatt att bestämmelserna till alla delar uppfyller de allmänna och särskilda villkoren för att begränsa grundläggande fri- och rättigheter. Grundlagsutskottet har noterat att nödvändigheten och proportionaliteten i varje föreslagna åtgärd bör motiveras.

Såväl de gällande begränsningarna som de föreslagna skärpningarna av dem syftar även i fortsättningen till att skydda befolkningens hälsa och bevara hälso- och sjukvårdssystemets funktionsförmåga genom att förhindra spridningen av pandemin. Betydelsen av detta syfte accentueras i det rådande epidemiläget där coronavirusepidemin hotar att trappas upp till följd av spridningen av smittsammare virusvarianter. Syftet med begränsningarna är alltså att på det sätt som förutsätts i 22 § i grundlagen genom det allmänna trygga vars och ens rätt till liv enligt 7 § 1 mom. i grundlagen, vars och ens rätt till oundgänglig omsorg enligt 19 § 1 mom. i grundlagen och det allmänna skyldighet enligt 19 § 3 mom. i den lagen att tillförsäkra var och en tillräckliga hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Dessa grunder har grundlagsutskottet med avseende på systemet med grundläggande fri- och rättigheter ansett vara mycket tungt vägande skäl för regleringen i fråga. Utskottet har ansett att det finns tydligt godtagbara grunder för denna reglering.

De verksamhetsbegränsningar som gäller förplägnadsrörelser utgör en del av alla de åtgärder som står regeringen till buds och som stöder varandra. Antalet och arten av de sociala närkontakter som äger rum i förplägnadsrörelser – särskilt vid förtärandet av alkoholdrycker – inverkar stort på risken för överföring av coronavirussjukdomen. Propositionen syftar till att minska antalet sociala närkontakter och att påverka kontakternas karaktär för att förhindra spridningen av

en smittsam sjukdom på ett sådant sätt att begränsningarna för hur förplägnadsrörelser får placera ut kunderna och hur många kunder som får vistas i lokalerna samt i fråga om öppettider och serveringstider dock är så små som möjligt. I motiveringen till regeringens proposition RP 6/2021 rd, som gäller de nuvarande begränsningarna, har det tidigare behandlats att de nuvarande begränsningarna på basis av tidigare erfarenheter verkar ha varit både behövliga och rimligen tillräckliga för sitt syfte. I avsnitt 2.4 beskrivs de nyaste uppgifterna om hur epidemin trots allt har spridits i förplägnadsrörelser.

I samband med stiftandet av den lag som möjliggör en temporär stängning av förplägnadsrörelserna har det konstaterats att de nuvarande största möjliga begränsningarna i förplägnadsverksamheten i ett allt sämre epidemiläge inte har varit tillräckliga för att förhindra spridningen av den smittsamma sjukdomen (RP 22/2021 rd). Utskottet konstaterar i sitt utlåtande GrUU 6/2021 rd att också lagstiftningsändringar som görs under undantagsförhållanden i första hand ska vara inskränkningar som uppfyller de allmänna kriterierna för inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Vid behov ska de också uppfylla de särskilda kriterierna för inskränkning av respektive grundläggande fri- och rättighet. Ändringarna ska alltså inte avse sådana undantag från de grundläggande fri- och rättigheterna som avses i 23 § i grundlagen. Enligt utskottets uppfattning fanns det inget konstitutionellt hinder för att reglera tillfällig stängning av förplägnadsrörelsernas lokaler som en begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna på samma sätt som i fråga om vissa andra näringar (58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar). På samma sätt som i 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar ska det i förslaget föreskrivas om de särskilda förutsättningar som i detta fall ska uppfyllas för att begränsningar som är lindrigare än stängning av utrymmen ska tas i bruk.

Med tanke på de föreslagna begränsningarnas nödvändighet och proportionalitet är det viktigt att antalet kundplatser får begränsas genom förordning till högst en tredjedel av det normala antalet i fråga om rörelser som främst serverar alkoholdrycker och till högst hälften av det normala antalet i fråga om andra rörelser för att säkerställa tillräckliga avstånd. Begränsningarna ska endast gälla situationer där antalet kunder är som störst, dvs. den ska inte alls gälla de tider och de situationer när antalet kunder är mindre och kunderna också annars kan hålla avstånd till varandra.

Beredningen av begränsningarna av antalet kundplatser har inte direkt baserat sig på att det i vissa landskap eller i vissa typiska restaurangutrymmen har förekommit exponeringar och smittfall, utan på att särskilt begränsningen av långvariga nära kontakter mellan okända människor minskar sannolikheten för att sjukdomen sprids. Avsikten med begränsningarna av antalet kundplatser är framför allt att säkerställa att kunderna kan hålla tillräckligt stort avstånd från varandra inomhus, om epidemin redan sprider sig avsevärt inom området. Det bör noteras att exponeringssituationer där för varandra okända kunder som ständigt byts ut och som vistas i samma lokaler försvårar spårningen och försättandet i karantän, vilket kan utgöra en betydande risk för att epidemin accelererar.

Förplägnadsrörelsernas serverings- och öppettider ska enligt förslaget kunna begränsas redan under eftermiddagar och kvällar. Nödvändigheten av att begränsa serverings- och öppettiderna kan för det första motiveras med att smittfall enligt uppgift har förekommit särskilt kvällstid. När det gäller serveringstiderna hänför sig begränsningarnas nödvändighet till de risker som är förknippade med förtäring av alkoholdrycker i sällskap. Om det genom förordning föreskrivs att de mest omfattande begränsningarna enligt förslaget ska tas i bruk i vissa områden, minskar serveringen av alkoholdrycker och riskerna med serveringen avsevärt. För det andra kan i synnerhet begränsningar av öppettiderna vara nödvändiga i ett särskilt allvarligt epidemiläge där de sociala kontakterna mellan människor ska begränsas med alla till buds stående medel. I ett

sådant läge är det inte fråga om huruvida målen kan uppnås med alternativa metoder. Vid beredningen av statsrådets förordning ska man i vilket fall som helst beakta inte bara epidemiläget, som ska uppfylla de förutsättningar som anges i lagen, utan också möjligheterna att rikta de olika begränsningarna förslagsvis enligt förplägnadsrörelsens verksamhetsidé. Eftersom det här är fråga om alkoholens genomsnittliga inverkan på människors beteende beror effekten inte direkt på om förplägnadsrörelsens huvudsakliga verksamhet är att servera kunderna alkohol-drycker eller inte.

I bestämmelsen ingår en bestämmelse på lagnivå, som grundlagsutskottet tidigare förutsatte, om att de begränsningar som utfärdas genom förordning av statsrådet ska vara nödvändiga såväl inom det berörda området som i de förplägnadsrörelser som omfattas av begränsningarna för att förhindra att epidemin sprids. Särskilt nödvändigheten på regional nivå har bedömts regelbundet i samband med beredningen av varje förordning så, att begränsningarna riktats utifrån epidemiläget i området. Avsikten är att i det rådande epidemiläget beakta det nationella epidemiläget, läget i närområdena och i de aktuella områdena med framförhållning, eftersom coronavirus-smittan kan spridas snabbare än tidigare både i de områden där det har konstaterats relativt sett fler smittfall och i de områden där incidensen varit betydligt lägre. I denna bedömning beaktas i synnerhet att virusvarianterna har egenskaper som gör att de smittar lättare och eventuellt är farligare. På lagnivå ska det i jämförelse med nuläget föreskrivas om särskilda förutsättningar som ska uppfyllas för att det ska kunna föreskrivas mer omfattande begränsningar än för närvarande.

Vid bedömningen av de föreslagna begränsningarnas proportionalitet är det viktigt att beakta att bestämmelserna har betydande och påtagliga negativa konsekvenser för samhället, näringslivet och arbetstagarna inom branschen, även om negativa effekter också kan uppstå till följd av andra begränsningar och ändringar i konsumenternas beteende.

Bedömningen av hur målen för regleringen nås och av fördelarna med regleringen är förenad med större osäkerhet. Eftersom det finns en kontinuerlig eftersläpning på flera dagar i den lägesbild av epidemins utveckling som även den snabbaste rapporteringen ger, blir man tvungen att med framförhållning beakta även osäkra utvecklingsförlopp för epidemin i bedömningen av förslagets proportionalitet. Sett till hela befolkningen är vaccinationstäckningen endast cirka 10 procent. Ännu i mars–april 2021 skyddar vaccinationerna alltså inte i tillräcklig utsträckning alla de befolkningsgrupper där risken för allvarlig covid-19 är förhöjd. På grund av det sätt på vilket sjukdomen och i synnerhet den nya virusvarianten sprids, finns det en möjlighet att epidemin sprids inom ett förlopp på några dagar eller veckor exempelvis från några tiotal ungdomar till hundratals och tusentals människor i alla befolkningsgrupper. Genom de föreslagna begränsningarna ingriper man på goda grunder i såväl helt konkreta lokala smittorisker och kostnader som hänför sig till dem under det ifrågavarande epidemiläget som i viss mån även i mer latent men fullt möjliga och avsevärda risker och kostnader i fråga om människors hälsa och liv. Vid bedömningen av propositionens konsekvenser har det ansetts att den totala nyttan av propositionen överstiger dess totala kostnader. Därför bedöms begränsningarna som helhet även uppfylla kraven på proportionalitet.

De ekonomiska konsekvenserna av den lag som gäller stängningen av förplägnadsrörelserna beaktas i den lagberedning som förutsätts i samband med allmänna ändringar i lagen om smittsamma sjukdomar. Vid fastställandet av en skälig kompensation kan det tas hänsyn till att företagen inte kan reagera på de plötsliga begränsningarna genom sådana åtgärder som normalt vidtas för att anpassa kostnaderna.

Som en del av stödet till företag med anledning av den ekonomiska situation som covid-19-epidemin orsakat överlämnade statsrådet den 4 mars 2021 en proposition med förslag till stöd-paket för ett tredje kostnadsstöd (regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om temporärt kostnadsstöd för företag, RP 27/2021 rd).

Med tanke på bestämmelsernas nödvändighet och proportionalitet är det dessutom av betydelse att den förslagna lagen avses gälla endast temporärt till och med den 30 juni 2021. Även om man inte vet med säkerhet hur länge epidemin kommer att fortgå, beräknas det att den fortsätter åtminstone fram till sommaren. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 44/2020 rd) ansett att de föreslagna temporära begränsningar som gäller övrig näringsverksamhet får vara i kraft högst till den 30 juni 2021. De nu föreslagna, mer omfattande begränsningarna kommer sannolikt att gälla under en betydligt kortare tid och begränsningarna kan stegvis avvecklas under våren.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 58 a och 58 b § av lagen om smittsamma sjukdomar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) 58 a och 58 b §, sådana de lyder i lag 165/2021, som följer:

58 a §

Temporär begränsning av förplägnadsrörelsers verksamhet i syfte att förhindra spridning av en smittsam sjukdom

Utöver vad som föreskrivs i livsmedelslagen och i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland ska en sådan utövare av förplägnadsverksamhet som avses i 1 § 1 mom. 6 punkten i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006) och i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland för att förhindra spridning av en allmänfarlig smittsam sjukdom se till att förplägnadsrörelsens lokaler och ytor rengörs och att kunderna har möjlighet att rengöra händerna samt ge kunderna instruktioner om hur man ska hålla ett tillräckligt avstånd och rengöra händerna. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om rengöring av förplägnadsrörelsens lokaler och ytor, om ordnande av möjlighet att rengöra händerna och om de instruktioner som ska ges kunderna.

Utövare av förplägnadsverksamhet ska för att förhindra spridning av en allmänfarlig smittsam sjukdom se till att kundernas ankomst och vistelse ordnas tillräckligt glest, att kundplatserna är belägna tillräckligt långt från varandra och att spridningsrisken hålls så liten som möjligt. Om det är nödvändigt för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom, får närmare bestämmelser om de skyldigheter som gäller kundernas ankomst och vistelse, placering av kundplatser och undvikande av åtgärder som ökar spridningsrisken i förplägnadsrörelser i vissa områden och de krav som gäller antalet kundplatser inomhus och utomhus utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet får antalet kunder i förplägnadsrörelser vars huvudsakliga förplägnadsverksamhet består av att mot betalning erbjuda allmänheten alkoholdrycker i en livsmedelslokal enligt livsmedelslagen eller motsvarande lagstiftning i landskapet Åland begränsas med högst 67 procent av det största antal kunder eller personer som anges i det i 18 § i alkohollagen (1102/2017) eller i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland avsedda serveringstillståndet för utrymmena eller delen av utrymmena eller, om förplägnadsrörelsen inte har serveringstillstånd, i en projektbeskrivning som har godkänts i enlighet med de bestämmelser om byggnaders brandsäkerhet som har utfärdats med stöd av 117 b § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och de bestämmelser om säkerhet vid användning av byggnader som har utfärdats med stöd av 117 d och 117 k § i den lagen eller i enlighet med motsvarande lagstiftning i landskapet Åland. Antalet kunder hos andra förplägnadsrörelser får begränsas med högst 50 procent av det största antal kunder eller personer som följer av de bestämmelser som avses ovan. Om förplägnadsrörelsens huvudsakliga förplägnadsverksamhet varierar vid olika tidpunkter, tillämpas på verksamheten vid respektive tidpunkt den begränsning som gäller för det slag av förplägnadsverksamhet som bedrivs vid tidpunkten i fråga. Närmare bestämmelser om de begränsningar av antalet kunder som avses i denna paragraf och om hur begränsningarna ska riktas får utfärdas genom förordning av statsrådet.

En förplägnadsrörelse ska förkorta öppettiderna och tiderna för servering av alkoholdrycker, om det är nödvändigt för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom och åtgärderna för rengöring av förplägnadsrörelsens lokaler och ytor, hygienanvisningarna, ordnandet av kundplatserna och andra åtgärder inte är tillräckliga för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom. Närmare bestämmelser om de begränsningar som gäller förplägnadsrörelsers öppettider mellan klockan 18 och klockan 5 och servering av alkoholdrycker mellan klockan 17 och klockan 9 samt om i vilka slag av förplägnadsrörelser begränsningarna ska iakttas får utfärdas genom förordning av statsrådet när de förutsättningar som anges i detta moment uppfylls.

Den begränsning av antalet kunder som avses i 2 mom. får i en förplägnadsrörelse vars huvudsakliga förplägnadsverksamhet består av att erbjuda alkoholdrycker vara 50 procent större och i en annan förplägnadsrörelse 25 procent större och den begränsning som avses i 3 mom. får gälla öppettider före klockan 23 och tider för servering av alkoholdrycker före klockan 22, endast om det på riksnivå är nödvändigt att förhindra spridningen av en smittsam sjukdom på grund av en snabb acceleration av epidemin eller om en virusvariant hotar att sprida sig och det inom området i fråga konstateras spridning av virusvarianter bland befolkningen eller sjukdomskluster vars smittkedjor inte kan spåras på ett tillförlitligt sätt och som enligt en sakkunnigbedömning medför en betydande risk för spridning av nya smittor inom området.

De begränsningar som föreskrivs med stöd av 2–4 mom. ska vara nödvändiga för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom inom de områden och i de förplägnadsrörelser som begränsningarna gäller.

Varje utövare av förplägnadsverksamhet ska göra upp en skriftlig plan för hur rörelsen genomför de skyldigheter och begränsningar som föreskrivs i fråga om dess verksamhet och användningen av rörelsens utrymmen inomhus och utomhus. Planen ska på begäran visas upp för regionförvaltningsverket och för den polis som utövar tillsyn enligt 11 § i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet eller enligt motsvarande lagstiftning i landskapet Åland. Planen, med undantag av personuppgifter som ingår i den, ska hållas framlagd för kunderna i förplägnadsrörelsen. Närmare bestämmelser om innehållet i planen för genomförande av skyldigheterna och begränsningarna och om hur planen ska göras upp och hållas framlagd utfärdas genom förordning av statsrådet.

Det som föreskrivs i 2 och 3 mom. gäller inte sådana personalrestauranger som avses i 1 § 3 mom. i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet och inte heller förplägnadsrörelsers försäljning av sådan mat eller dryck som avnjuts någon annanstans.

Det som i 3 mom. föreskrivs om begränsningar av öppettiderna gäller inte förplägnadsrörelser på fartyg och luftfartyg i trafik mellan Finland och utlandet eller i trafik utomlands eller förplägnadsrörelser i anslutning till distributionsstationer för flytande bränsle.

58 b §

Tillsyn över förplägnadsrörelser och uppföljning av förutsättningar för begränsningar

Regionförvaltningsverket övervakar fullgörandet av de skyldigheter och iakttagandet av de begränsningar som det föreskrivs om i 58 a § och i bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Om det observeras brister eller missförhållanden i fullgörandet av skyldigheterna eller iakttagandet av begränsningarna, kan regionförvaltningsverket förelägga förplägnadsrörelsen att avhjälpa bristerna eller missförhållandena. När föreläggandet meddelas ska det sättas ut en tid inom vilken de behövliga åtgärderna ska utföras. Om bristerna inte har avhjälpats inom utsatt tid eller om skyldigheterna har åsidosatts på ett väsentligt sätt, kan regionförvaltningsverket bestämma att förplägnadsrörelsens förplägnadsverksamhet omedelbart ska avbrytas och att rörelsen ska hållas stängd för kunder högst en månad.

Polisen ska vid behov på regionförvaltningsverkets begäran ge handräckning för att genomföra tillsynen och stänga en förplägnadsrörelse enligt 1 mom.

Statsrådet ska noggrant följa upp huruvida de i 58 a § 2 och 3 mom. avsedda förutsättningarna för begränsningar fortsatt föreligger. Om förutsättningarna inte längre uppfylls, ska statsrådet utan dröjsmål vidta åtgärder för upphävande av 58 a § och de bestämmelser som hänför sig till den. Om de begränsningar som det har föreskrivits om med stöd av 58 a § 2–4 mom. inte längre är nödvändiga i vissa områden eller i den föreskrivna omfattningen, ska statsrådet utan dröjsmål vidta åtgärder för att ändra statsrådets förordning.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 11 mars 2021

Statsminister

Sanna Marin

Familje- och omsorgsminister Krista Kiuru

Lag

om ändring av 58 a och 58 b § av lagen om smittsamma sjukdomar

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) 58 a och 58 b §, sådana de lyder i lag 165/2021, som följer:

Gällande lydelse

58 a §

*Temporär begränsning av förplägnadsrörel-
sers verksamhet i syfte att förhindra sprid-
ning av en smittsam sjukdom*

Utöver vad som föreskrivs i livsmedelsla-
gen och i motsvarande lagstiftning i land-
skapet Åland ska en sådan utövare av förpläg-
nadsverksamhet som avses i 1 § 1 mom. 6
punkten i lagen om inkvarterings- och för-
plägnadsverksamhet (308/2006) och i motsva-
rande lagstiftning i landskapet Åland för att
förhindra spridning av en allmänfarlig smitt-
sam sjukdom se till att förplägnadsrörelsens
lokaler och ytor rengörs och att kunderna har
möjlighet att rengöra händerna samt ge kun-
derna instruktioner om hur man ska hålla ett
tillräckligt avstånd och rengöra händerna. Ge-
nom förordning av statsrådet utfärdas närmare
bestämmelser om rengöring av förplägnadsrö-
relsens lokaler och ytor, om ordnande av möj-
lighet att rengöra händerna och om de in-
struktioner som ska ges kunderna.

Utövare av förplägnadsverksamhet ska för
att förhindra spridning av en allmänfarlig
smittsam sjukdom se till att kundernas vistelse
ordnas tillräckligt glest *och* att kundplatserna
är belägna tillräckligt långt från varandra. Om
det är nödvändigt för att förhindra spridningen
av en allmänfarlig smittsam sjukdom, får när-
mare bestämmelser om de skyldigheter som
gäller kundernas vistelse *och* placeringen av

Föreslagen lydelse

58 a §

*Temporär begränsning av förplägnadsrörel-
sers verksamhet i syfte att förhindra sprid-
ning av en smittsam sjukdom*

Utöver vad som föreskrivs i livsmedelsla-
gen och i motsvarande lagstiftning i land-
skapet Åland ska en sådan utövare av förpläg-
nadsverksamhet som avses i 1 § 1 mom. 6
punkten i lagen om inkvarterings- och för-
plägnadsverksamhet (308/2006) och i motsva-
rande lagstiftning i landskapet Åland för att
förhindra spridning av en allmänfarlig smitt-
sam sjukdom se till att förplägnadsrörelsens
lokaler och ytor rengörs och att kunderna har
möjlighet att rengöra händerna samt ge kun-
derna instruktioner om hur man ska hålla ett
tillräckligt avstånd och rengöra händerna. Ge-
nom förordning av statsrådet utfärdas närmare
bestämmelser om rengöring av förplägnadsrö-
relsens lokaler och ytor, om ordnande av möj-
lighet att rengöra händerna och om de in-
struktioner som ska ges kunderna.

Utövare av förplägnadsverksamhet ska för
att förhindra spridning av en allmänfarlig
smittsam sjukdom se till att kundernas *an-
komst och* vistelse ordnas tillräckligt glest, att
kundplatserna är belägna tillräckligt långt från
varandra *och att spridningsrisken hålls så li-
ten som möjligt*. Om det är nödvändigt för att
förhindra spridningen av en allmänfarlig
smittsam sjukdom, får närmare bestämmelser

Gällande lydelse

kundplatser i förplägnadsrörelser i vissa områden och de krav som gäller antalet kundplatser inomhus och utomhus utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet får antalet kunder i förplägnadsrörelser vars huvudsakliga förplägnadsverksamhet består av att mot betalning erbjuda allmänheten alkoholdrycker i en livsmedelslokal enligt livsmedelslagen eller motsvarande lagstiftning i landskapet Åland begränsas med högst 50 procent av det största antal kunder eller personer som anges i det i 18 § i alkohollagen (1102/2017) eller i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland avsedda serveringstillståndet för utrymmena eller delen av utrymmena eller, om förplägnadsrörelsen inte har serveringstillstånd, i en projektbeskrivning som har godkänts i enlighet med de bestämmelser om byggnaders brandsäkerhet som har utfärdats med stöd av 117 b § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och de bestämmelser om säkerhet vid användning av byggnader som har utfärdats med stöd av 117 d och 117 k § i den lagen eller i enlighet med motsvarande lagstiftning i landskapet Åland. Antalet kunder hos andra förplägnadsrörelser får begränsas med högst 25 procent av det största antal kunder eller personer som följer av de bestämmelser som avses ovan. Om förplägnadsrörelsens huvudsakliga förplägnadsverksamhet varierar vid olika tidpunkter, tillämpas på verksamheten vid respektive tidpunkt den begränsning som gäller för det slag av förplägnadsverksamhet som bedrivs vid tidpunkten i fråga. Närmare bestämmelser om de begränsningar av antalet kunder som avses i denna paragraf och om hur begränsningarna ska riktas får utfärdas genom förordning av statsrådet.

En förplägnadsrörelse ska förkorta öppettiderna och tiderna för servering av alkoholdrycker, om det är nödvändigt för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom och åtgärderna för rengöring av förplägnadsrörelsens lokaler och ytor, hygienanvisningarna, ordnandet av kundplatserna och

Föreslagen lydelse

om de skyldigheter som gäller kundernas *ankomst och vistelse*, placeringen av kundplatser och undvikande av åtgärder som ökar spridningsrisken i förplägnadsrörelser i vissa områden och de krav som gäller antalet kundplatser inomhus och utomhus utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet får antalet kunder i förplägnadsrörelser vars huvudsakliga förplägnadsverksamhet består av att mot betalning erbjuda allmänheten alkoholdrycker i en livsmedelslokal enligt livsmedelslagen eller motsvarande lagstiftning i landskapet Åland begränsas med högst 67 procent av det största antal kunder eller personer som anges i det i 18 § i alkohollagen (1102/2017) eller i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland avsedda serveringstillståndet för utrymmena eller delen av utrymmena eller, om förplägnadsrörelsen inte har serveringstillstånd, i en projektbeskrivning som har godkänts i enlighet med de bestämmelser om byggnaders brandsäkerhet som har utfärdats med stöd av 117 b § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och de bestämmelser om säkerhet vid användning av byggnader som har utfärdats med stöd av 117 d och 117 k § i den lagen eller i enlighet med motsvarande lagstiftning i landskapet Åland. Antalet kunder hos andra förplägnadsrörelser får begränsas med högst 50 procent av det största antal kunder eller personer som följer av de bestämmelser som avses ovan. Om förplägnadsrörelsens huvudsakliga förplägnadsverksamhet varierar vid olika tidpunkter, tillämpas på verksamheten vid respektive tidpunkt den begränsning som gäller för det slag av förplägnadsverksamhet som bedrivs vid tidpunkten i fråga. Närmare bestämmelser om de begränsningar av antalet kunder som avses i denna paragraf och om hur begränsningarna ska riktas får utfärdas genom förordning av statsrådet.

En förplägnadsrörelse ska förkorta öppettiderna och tiderna för servering av alkoholdrycker, om det är nödvändigt för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom och åtgärderna för rengöring av förplägnadsrörelsens lokaler och ytor, hygienanvisningarna, ordnandet av kundplatserna och

Gällande lydelse

andra åtgärder inte är tillräckliga för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom. Närmare bestämmelser om de begränsningar som gäller förplägnadsrörelserns öppettider mellan klockan 23 och klockan 5 och servering av alkoholdrycker mellan klockan 22 och klockan 9 samt om i vilka slag av förplägnadsrörelser begränsningarna ska iakttagas får utfärdas genom förordning av statsrådet när de förutsättningar som anges i detta moment uppfylls.

De begränsningar som föreskrivs med stöd av 2 och 3 mom. ska vara nödvändiga för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom inom de områden och i de förplägnadsrörelser som begränsningarna gäller.

Varje utövare av förplägnadsverksamhet ska göra upp en skriftlig plan för hur rörelsen genomför de skyldigheter och begränsningar som föreskrivs i fråga om dess verksamhet och användningen av rörelsens utrymmen inomhus och utomhus. Planen ska på begäran visas upp för regionförvaltningsverket och för den polis som utövar tillsyn enligt 11 § i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet eller enligt motsvarande lagstiftning i landskapet Åland. Planen, med undantag av personuppgifter som ingår i den, ska hållas fram-

Föreslagen lydelse

andra åtgärder inte är tillräckliga för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom. Närmare bestämmelser om de begränsningar som gäller förplägnadsrörelserns öppettider mellan klockan 18 och klockan 5 och servering av alkoholdrycker mellan klockan 17 och klockan 9 samt om i vilka slag av förplägnadsrörelser begränsningarna ska iakttagas får utfärdas genom förordning av statsrådet när de förutsättningar som anges i detta moment uppfylls.

Den begränsning av antalet kunder som avses i 2 mom. får i en förplägnadsrörelse vars huvudsakliga förplägnadsverksamhet består av att erbjuda alkoholdrycker vara 50 procent större och i en annan förplägnadsrörelse 25 procent större och den begränsning som avses i 3 mom. får gälla öppettider före klockan 23 och tider för servering av alkoholdrycker före klockan 22, endast om det på riksnivå är nödvändigt att förhindra spridningen av en smittsam sjukdom på grund av en snabb acceleration av epidemin eller om en virusvariant hotar att sprida sig och det inom området i fråga konstateras spridning av virusvarianter bland befolkningen eller sjukdomskluster vars smittkedjor inte kan spåras på ett tillförlitligt sätt och som enligt en sakkunnigbedömning medför en betydande risk för spridning av nya smittor inom området.

De begränsningar som föreskrivs med stöd av 2–4 mom. ska vara nödvändiga för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom inom de områden och i de förplägnadsrörelser som begränsningarna gäller.

Varje utövare av förplägnadsverksamhet ska göra upp en skriftlig plan för hur rörelsen genomför de skyldigheter och begränsningar som föreskrivs i fråga om dess verksamhet och användningen av rörelsens utrymmen inomhus och utomhus. Planen ska på begäran visas upp för regionförvaltningsverket och för den polis som utövar tillsyn enligt 11 § i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet eller enligt motsvarande lagstiftning i landskapet Åland. Planen, med undantag av personuppgifter som ingår i den, ska hållas fram-

Gällande lydelse

lagd för kunderna i förplägnadsrörelsen. Närmare bestämmelser om innehållet i planen för genomförande av skyldigheterna och begränsningarna och om hur planen ska göras upp och hållas framlagd utfärdas genom förordning av statsrådet.

Det som föreskrivs i 2 och 3 mom. gäller inte sådana personalrestauranger som avses i 1 § 3 mom. i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet och inte heller förplägnadsrörelser försäljning av sådan mat eller dryck som avnjuts någon annanstans.

Det som i 3 mom. föreskrivs om begränsningar av öppetiderna gäller inte förplägnadsrörelser på fartyg och luftfartyg i trafik mellan Finland och utlandet eller i trafik utomlands eller förplägnadsrörelser i anslutning till distributionsstationer för flytande bränsle.

58 b §

Tillsyn över förplägnadsrörelser och uppföljning av förutsättningar för begränsningar

Regionförvaltningsverket övervakar fullgörandet av de skyldigheter och iakttagandet av de begränsningar som det föreskrivs om i 58 a § och i bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Om det observeras brister eller missförhållanden i fullgörandet av skyldigheterna eller iakttagandet av begränsningarna, kan regionförvaltningsverket förelägga förplägnadsrörelsen att avhjälpa bristerna eller missförhållandena. När föreläggandet meddelas ska det sättas ut en tid inom vilken de behövliga åtgärderna ska utföras. Om bristerna inte har avhjulpts inom utsatt tid eller om skyldigheterna har åsidosatts på ett väsentligt sätt, kan regionförvaltningsverket bestämma att förplägnadsrörelsens förplägnadsverksamhet omedelbart ska avbrytas och att rörelsen ska hållas stängd för kunder högst en månad.

Polisen ska vid behov på regionförvaltningsverkets begäran ge handräckning för att genomföra tillsynen och stänga en förplägnadsrörelse enligt 1 mom.

Föreslagen lydelse

lagd för kunderna i förplägnadsrörelsen. Närmare bestämmelser om innehållet i planen för genomförande av skyldigheterna och begränsningarna och om hur planen ska göras upp och hållas framlagd utfärdas genom förordning av statsrådet.

Det som föreskrivs i 2 och 3 mom. gäller inte sådana personalrestauranger som avses i 1 § 3 mom. i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet och inte heller förplägnadsrörelser försäljning av sådan mat eller dryck som avnjuts någon annanstans.

Det som i 3 mom. föreskrivs om begränsningar av öppetiderna gäller inte förplägnadsrörelser på fartyg och luftfartyg i trafik mellan Finland och utlandet eller i trafik utomlands eller förplägnadsrörelser i anslutning till distributionsstationer för flytande bränsle.

58 b §

Tillsyn över förplägnadsrörelser och uppföljning av förutsättningar för begränsningar

Regionförvaltningsverket övervakar fullgörandet av de skyldigheter och iakttagandet av de begränsningar som det föreskrivs om i 58 a § och i bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Om det observeras brister eller missförhållanden i fullgörandet av skyldigheterna eller iakttagandet av begränsningarna, kan regionförvaltningsverket förelägga förplägnadsrörelsen att avhjälpa bristerna eller missförhållandena. När föreläggandet meddelas ska det sättas ut en tid inom vilken de behövliga åtgärderna ska utföras. Om bristerna inte har avhjulpts inom utsatt tid eller om skyldigheterna har åsidosatts på ett väsentligt sätt, kan regionförvaltningsverket bestämma att förplägnadsrörelsens förplägnadsverksamhet omedelbart ska avbrytas och att rörelsen ska hållas stängd för kunder högst en månad.

Polisen ska vid behov på regionförvaltningsverkets begäran ge handräckning för att genomföra tillsynen och stänga en förplägnadsrörelse enligt 1 mom.

Gällande lydelse

Statsrådet ska noggrant följa upp huruvida de i 58 a § 2 och 3 mom. avsedda förutsättningarna för begränsningar fortsatt föreligger. Om förutsättningarna inte längre uppfylls, ska statsrådet utan dröjsmål vidta åtgärder för upphävande av 58 a § och de bestämmelser som hänför sig till den. Om de begränsningar som det har föreskrivits om med stöd av 58 a § 2 eller 3 mom. inte längre är nödvändiga i vissa områden eller i den föreskrivna omfattningen, ska statsrådet utan dröjsmål vidta åtgärder för att ändra statsrådets förordning.

Föreslagen lydelse

Statsrådet ska noggrant följa upp huruvida de i 58 a § 2 och 3 mom. avsedda förutsättningarna för begränsningar fortsatt föreligger. Om förutsättningarna inte längre uppfylls, ska statsrådet utan dröjsmål vidta åtgärder för upphävande av 58 a § och de bestämmelser som hänför sig till den. Om de begränsningar som det har föreskrivits om med stöd av 58 a § 2–4 mom. inte längre är nödvändiga i vissa områden eller i den föreskrivna omfattningen, ska statsrådet utan dröjsmål vidta åtgärder för att ändra statsrådets förordning.

Denna lag träder i kraft den _____ *20* .